

ISTORIA UNUI ACT (Hotărârea Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei nr. 75 din 09.09.1994)

Doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar **Aurelia HANGANU**
Academia de Științe a Moldovei

THE HISTORY OF AN ACT (The Decision of the Academy of Sciences of Moldova nr. 75 dated with 09.09.1994)

Summary: The paper presents some historical aspects concerning the adoption of the Decision of the Academy of Sciences of Moldova nr. 75 dated with 09.09.1994. It is regarding the process of adopting of the official position of the academic community, implicitly, towards the official denomination of the language which is spoken in the Republic of Moldova territory. The paper reveals the contribution of the Moldovan scientists to the establishment, promotion and circulation in this territory of the correct glotonim – Romanian language.

Keywords: Romanian language, position of the Academy of Sciences of Moldova.

Rezumat: În articol se prezintă aspecte din istoricul adoptării Hotărârii Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei nr. 75 din 09.09.1994. Aceasta ține de afirmarea poziției oficiale a Academiei de Științe a Moldovei, și, implicit, a comunității științifice față de denumirea oficială a limbii folosite pe teritoriul Republicii Moldova. Articolul scoate în evidență contribuția savanților moldoveni la stabilirea și promovarea în circuit a glotonimului corect – limba română.

Cuvinte-cheie: Limba română, poziția Academiei de Științe a Moldovei.

Scopul articolului de față constă în a prezenta aspecte mai puțin cunoscute referitor la modul în care a fost adoptată o decizie de importanță covârșitoare a Academiei de Științe a Moldovei – cea care privește denumirea corectă a limbii folosite pe teritoriul Republicii Moldova. Este vorba de Hotărârea Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei nr. 75 din 09.09.1994, emisă în momentul când în Constituția țării, proaspăt adoptată (la 29 iulie 1994) și publicată, la 12.08.1994, în Monitorul Oficial nr. 1, se enunța articolul 13 cu arhicunoscutul și controversatul alineat: (1) *Limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească, funcționând pe baza grafiei latine.*

Problema abordată și actualitatea ei: Hotărârea Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei nr. 75 din 09.09.1994 este un document de referință prin care se argumentează poziția Academiei de Științe a Moldovei vizavi de glotonimul *Limbă română*, poziție ce a fost confirmată în anul 1996 prin Declarația Academiei de Științe a Moldovei și care rămâne în vigoare inclusiv actualmente, instituția reiterând cu mai multe ocazii opinia ei și reconfirmându-și deciziile luate în acea perioadă. În același timp, puțini mai sunt martorii participanți la acele memorabile ședințe, iar contribuția lor merită a fi subliniată în acest moment aniversar pe care îl marcăm în Centenarul Unirii neamului românesc într-un stat unitar.

Grupul țintă, beneficiari: cetățeni, studenți, profesori, actori ai sferei științei și inovării: cercetătorii, factori de decizie politică în domeniul științei și ino-

vării, ONG-urile implicate în activități ce țin de domeniul cercetării și inovării, furnizori de informație științifică etc.

DESCRIEREA SITUAȚIEI

Constatăm că suntem, evident, cumva privilegiați de timp în anul în care se marchează Centenarul Unirii provinciilor românești, Unire pentru care – așa cum bine se știe – se pronunțau și anumite grupuri ce activau în Basarabia ocupată de Imperiul Țarist la acel moment.

Este și anul în care se readuc în atenția națiunii întregi figuri istorice marcante care și-au asumat acțiuni vizionare și implicit riscante la acea perioadă; se celebrează evenimente de amploare care au trezit simțirile poporului, l-au provocat să elogieze elementele sale identitare și să le aducă la rang de demnitate națională; se consemnează acte, acțiuni sau ne-acțiuni și se scriu tratate întregi despre ce a fost Unirea în istoria poporului român.

Parafrazând celebra spusă a lui Adrian Cioroianu, Unirea, respectiv istoria, se face (și s-a făcut) zi de zi, pas cu pas, acțiune cu acțiune, iar construcția adevărată a națiunii a luat avânt de la momentele Unirilor. Ultima dintre ele, cea de la 1918, pe care o și marcăm în acest an, având un impact covârșitor în acest sens, reprezintă un prilej la care ținem să aducem în memoria conaționalilor noștri un fapt de dată mai recentă, dar care și-a avut importanța sa în ceea ce se numește arhitectură identitară națională.

Răscolind filele de arhivă ale aparatului Academiei de Științe a Moldovei, găsim și câteva luări de atitudine, poate mai puțin relevante la o scară mai largă, dar categoric cu valoare regională, care s-au întâmplat aici, la Chișinău, la scurt timp după obținerea independenței, în plin proces de construire a statului suveran Republica Moldova.

Este vorba de Academia de Științe, instituție a cărei atitudine vizavi de problemele naționale a fost și mai este deseori discutată, dar care, totuși, prin membrii săi în mod special, a reușit să-și construiască și o anume autoritate, poziționându-se drept un arbitru național în procesul de edificare și promovare a valorilor istorico-filologico-culturale românești.

În mod special, avem în vedere declarația Academiei de Științe despre denumirea corectă a limbii de stat a Republicii Moldova, emisă la 28 februarie 1996 și care se axează pe hotărârea Prezidiului AȘM din 9 septembrie 1994. Ne-am îndreptat atenția asupra acestui document și grație faptului că este o opinie de referință, invocată la diferite niveluri de comunicare și cu diferite ocazii, precum și datorită faptului că rămâne în picioare și este reafirmată pe parcursul anilor, inclusiv reamintită ades în acest An Centenar, de patriotism, de valoare adevărată și recunoscută public.

Există însă și câteva dedesubturi, care țin de contextul în care aceste documente au fost adoptate, ocurențe mai puțin cunoscute publicului larg, dar care își au semnificația lor istorică și științifică deopotrivă.

Astfel, din textul Hotărârii de Prezidiu nr. 75 amintite mai sus aflăm că anterior, la 28 iulie același an, 1994, Parlamentul Republicii Moldova adoptase o Hotărâre privind solicitarea opiniei Academiei de Științe a Moldovei asupra istoriei și folosirii glotonimului „limba moldovenească”. Așa cum observăm, de la momentul în care s-a emis Hotărârea Parlamentului și până la data în care Prezidiul AȘM și-a exprimat părerea au trecut circa o lună și jumătate, timp în care s-a cerut, *de facto*, opinia specialiștilor în domeniu, adică a filologilor cu autoritate din cadrul Academiei de Științe a Moldovei: lingviștii Silviu Berejan, academician, Nicolae Corlăteanu, academician, Anatol Ciobanu, membru corespondent, precum și literații Haralambie Corbu, academician și Nicolae Bilețchi, membru corespondent.

Răspunsul lor este pe cât de concis, pe atât de explicit: fără a intra în prea multe detalii de natură lingvistică, savanții selectează cu atenție cele mai de netăgăduit argumente în favoarea opiniei pe care au înșirat-o pe hârtie.

Reproducem mai jos textul elaborat de acei filologi, atât în calitate de document istoric, cât și model de atitudine de savant și cetățean. Cu atât mai mult

cu cât acest text va constitui una dintre anexele Hotărârii Prezidiului (păstrăm ortografia originală a documentului, așa cum am găsit-o în mapa, nedescrisă arhivistic, deci fără o cotă de referință, cu documente ale aparatului AȘM pentru anul 1994).

**«RĂSPUNS LA SOLICITAREA
PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA
PRIVIND ISTORIA ȘI FOLOSIREA
GLOTONIMULUI
„LIMBA MOLDOVENEASCĂ”
(opinia specialiștilor-filologi ai Academiei,
acceptată la ședința lărgită a Prezidiului A.Ș.M.)»**

În problema limbii literare și a celei vorbite pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv a istoriei și folosirii glotonimului „limba moldovenească”, știința lingvistică s-a pronunțat de mult. S-a vorbit la o serie întregă de întruniri naționale și internaționale ale lingviștilor. Au fost date publicității rezoluții și declarații speciale. S-au adresat apeluri directe și Parlamentului R.M. în chestiunea dată cu rugămintea de a ține cont de adevărul științific, cunoscut și recunoscut de toți cercetătorii în domeniu. A făcut acest lucru și Academia de Științe a Moldovei prin Institutul de Lingvistică.

La modul generalizat opinia e următoarea.

E bine cunoscut faptul că glotonimul limba română a fost moștenit din latină de la etnonimul romanus „care ține de Roma”. După opinia lui V. Pârvan, sub influența slavă, „a” înainte de „n” trece cu timpul în „â”. Deci romanus în pronunțare populară a devenit român. Glotonimul limba românească (română) a fost denumirea vorbirii populației romanizate de pe tot teritoriul balcano-carpatic, inclusiv de pe teritoriul celor două mari grupuri dialectale romanice din nordul Dunării – muntenesc și moldovenesc, păstrându-se aici și după formarea celor trei principate dunărene: Transilvania, Muntenia și Moldova.

Deși în izvoarele istorice medievale se utiliza și termenul limba moldovenească, cărturarii și oamenii de cultură ai timpului subînțelegeau prin această denumire un subdialect (grai) al limbii române comune, dându-și perfect de bine seama de unitatea glotică românească de pe întreg teritoriul daco-român („Locuitorii Valahiei și Transilvaniei au aceeași limbă ca și moldovenii...”;

Noi, moldovenii, la fel ne spunem români, iar limbii noastre nu dacică, nici moldovenească, ci românească” – Dimitrie Cantemir; „Moldovenii nu întrebă, «știi moldovenește?», ci «știi românește?» – Miron Costin).

La sfârșitul sec. 18 și începutul sec. 19, dar mai ales după unirea principatelor de la 1859, pe baza graiurilor vorbite în Moldova, Muntenia și Transilvania apare și se consolidează o limba literară și o literatură clasică

comună numită de acum și oficial limbă și literatură română.

Scriitorii clasici (Eminescu, Alecsandri, Russo, Negruzzi, Creangă și ceilalți, care au fost recunoscuți ca fiind ai noștri și luați de dincolo de Prut cu tot cu limbă, firește), scriitorii de mai târziu (inclusiv Mateevici), scriitorii contemporani (începînd cu Lupan, continuînd cu Druță și terminînd cu cei mai tineri), precum și oamenii de cultură din celelalte domenii (actori, gazetari, muzicieni, oameni de știință) au vorbit și au scris în această limbă literară unică.

Desigur că populația autohtonă dintre Prut și Nistru, după anexarea în 1812 a acestui teritoriu de către Rusia țaristă, a fost ruptă în mare măsură de procesul de unificare și statornicire a limbii literare moderne. Aici, confundîndu-se denumirea graiului local cu denumirea limbii, a continuat să se folosească neterminologic și denumirea „limba moldovenească”.

La aceasta au contribuit și factorii politici. În 1818 prin „Regulamentul organizării administrative a Basarabiei” țarismul declară „limba moldovenească” limbă oficială, alături de limba rusă (de altfel, Rusia țaristă prin „Regulamentul organic” decretase „limba moldovenească” drept limbă oficială și în Principatul Moldovei din timpul ocupației acestuia între anii 1828-1834). Această situație însă a fost păstrată pînă în 1828, cînd drept limbă oficială este recunoscută din nou doar limba rusă, limba localnicilor fiind ulterior scoasă cu totul din uz. Denumirea dată a fost repusă în circulație abia la sf. sec. 19 și începutul sec. 20 (iarăși în scopuri politice).

E bine cunoscută evoluția politică a teritoriilor din stînga Prutului și a Nistrului după 1917. În 1924 a fost organizată o formațiune politică cu anumite funcții formale statale - Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească, iar apoi în 1940 a fost creată Republica Sovietică Socialistă Moldovenească. În perioada sovietică populației din aceste teritorii îi este impusă oficial denumirea limba moldovenească, care se contrapunea net limbii române (deși în perioada 1932-1938 în R.A.S.S.M. au fost introduse limba și literatura română și alfabetul latin, acțiune calificată ulterior ca o gravă greșală politică).

Deci contrapunerea care se făcea pînă nu demult se baza pe considerente de ordin politic, care nu aveau nici un suport de natură lingvistică, situație la care nu se mai poate reveni astăzi. Prin urmare, denumirea limbii literare unice, de care ne folosim cu toții în prezent, trebuie să fie cea adecvată, adică română.

Denumirea „moldovenesc”, „moldovenească” o poartă vorbirea populară orală folosită în Moldova (de pe ambele maluri ale Prutului și ale Nistrului), vorbire care are reale trăsături specifice (ce n-au intrat însă în limba literară) în comparație cu vorbirea din alte regi-

uni ale spațiului dunăreano-carpato-nistrean locuit de populația romanizată de pe aceste teritorii. Dar ea este doar una din varietățile întregului glotic ce poartă denumirea generică „limbă română”. În virtutea acestui fapt denumirea unei varietăți nu poate fi dată întregului în totalitatea sa (căci fiecare varietate se include în întreg, ca o parte indispensabilă a lui). Cu atît mai mult că pe baza diferitelor varietăți ale întregului s-a constituit o limbă de cultură (limba literară) una singură - limba română. În această calitate ea a fost consfințită prin tradiții îndelungate fixate într-un corpus solid de monumente scrise, deservind cultura comună a tuturor purtătorilor acestor varietăți (inclusiv a varietății moldovenești, care nu are și n-a avut niciodată o altă formă de manifestare literară bazată în exclusivitate pe graiul moldovenesc).

Deci în Republica Moldova se poate vorbi despre graiul moldovenesc. Moldovenească poate fi numită vorbirea orală (dialectală) de aici. Se poate releva specificul moldovenesc al limbii române vorbite în Moldova istorică. Dar nu se poate vorbi despre o „limbă” moldovenească literară, scrisă, de cultură. Substituirea termenilor nu poate fi acceptată chiar dacă o parte din populație în virtutea unor tradiții specifice locale, a întrebuițat și mai întrebuițează încă, neterminologic glotonimul „limba moldovenească”.

A legifera astăzi faptul perimat, că ar exista o limbă literară moldovenească, deosebită de limba literară română comună, înseamnă a legifera un neadevăr evident și noi, reprezentanții științei academice, nu avem dreptul moral să susținem acest neadevăr.

Așadar, limba literară (și, în primul rînd, cea scrisă), utilizată în ultimele decenii în R.M. ca și cea în care au scris toți înaintașii noștri, este limbă română. Asta o demonstrează cu toată evidența orice scriere de-a noastră. Cu specificul dialectal moldovenesc n-a scris și nu scrie nimeni în R.M.

Toți au scris și scriu și în prezent, respectînd întru totul normele limbii române literare comune (alte norme literare noi nu avem, ele nu există pur și simplu), Nerespectarea acestor norme și acceptarea normelor graiului moldovenesc prin ridicarea lui la rangul de limbă înseamnă renunțarea imediată la toată tradiția scrisă (literară și științifică) și în primul rînd, la toți scriitorii clasici (inclusiv la Eminescu) - „cel mai mare poet al românilor”, „Lucașfărul poeziei românești”, și la Creangă - cel mai moldovean dintre scriitorii români, dar care a făcut manuale de limbă română, nu moldovenească, ca și la Mateevici, care au scris cu toții în limba literară comună, numită de ei înșiși română, Sub acest raport azi nu mai poate fi separat Eminescu de Coșbuc, Caragiale de Alecsandri, Sadoveanu de Rebreanu, Mateevici de Bolintineanu ș.a.m.d.

Istoria ne demonstrează printr-o mulțime de fapte reale că nu întotdeauna denumirea limbii coincide cu denumirea statului. În cazul Republicii Moldova au fost multe premise și argumente care au condus la proclamarea statului moldovenesc independent (deși era bine cunoscută comunitatea de limbă cu România). Existența acestui nou stat n-o pune la îndoială nici o țară din lume, inclusiv România. Iată de ce nici din punct de vedere politic astăzi nu este motivată excluderea din circulație a termenului limbă română. Doar e bine cunoscut faptul că terminologia elaborată pe parcursul timpului, fixată și folosită astăzi la noi în toate actele oficiale, chiar și în noua Constituție, în documentele guvernamentale și administrative, în economie, inclusiv în industrie și, desigur, în știință este parte componentă inalienabilă a limbii române literare. Fără utilizarea acestei terminologii nu poate exista și prospera o societate modernă, civilizată, și nu poate fi scrisă nici o lucrare științifică.

Convingerea noastră este aceea că Articolul 13 din Constituție trebuie să fie revăzut în conformitate cu adevărul științific, urmînd a fi formulat în felul următor:

„Limba de stat (oficială) a Republicii Moldova este limba română”.

Conceptul privind problema dată a fost elaborat de un grup de filologi, membri ai Academiei Republicii Moldova: Silviu Berejan, Nicolae Bilețchi, Anatolie Ciobanu, Haralambie Corbu, Nicolae Corlăteanu.

Conceptul se vrea drept o sinteză a celor ce s-au spus și s-au scris până în prezent despre chestiunea în cauză, sprijinindu-se pe opinia filologilor de la noi și din străinătate, exprimată în repetate rînduri de-a lungul vremii.

Cu atît mai mult este de apreciat această Opinie, cu cît textul Hotărârii propriu-zise a Prezidiului AȘM va fi tributar actelor birocratice și incert în ce privește atitudinea ca atare a acestui organ.

Pentru a înțelege aceste lucruri, am decis să facem referință la procesul-verbal al ședinței avute în vedere, ce se găsește în aceeași mapă, identificat prin numărul 15.

Așadar, din acest document aflăm că ședința Prezidiului AȘM din 9 septembrie 1994 a fost convocată pentru ora 15.00, în componență lărgită: în afară de membrii Prezidiului AȘM: A. Andrieș, Gh. Șișcanu, S. Rădăuțanu, M. Lupașcu, H. Corbu, D. Ghițu, I. Untilă, S. Berejan, V. Anestiade, V. Moscalenco, Gh. Ghidirim, N. Gărbălău, au fost invitați N. Corlăteanu, M. Cimpoi, A. Ciobanu, N. Bilețchi, V. Andrunachievici, I. Diaconu, I. Ețcu, S. Mosclaenco, V. Botnarciuc, V. Ciocanu, A. Izman, V. Ciobanu, T. Stăvilă, Gh. Cojocar, C. Turtă, V. Chira, Gh. Nicolaev, P. Cojocar,

T. Rotaru, T. Furdui, E. Mițul, Gh. Prini, F. Precup, V. Neaga, L. Onofraș.

În ordinea de zi a ședinței figura o singură chestiune propusă pentru discuție: *Cu privire la istoria și folosirea glotonimului „limba moldovenească”*. În calitate de raportor pe acest subiect a fost desemnat academicianul Silviu Berejan, atunci directorul Institutului de Lingvistică al Academiei de Științe a Moldovei și academician coordonator al Secției de Științe Umanistice.

Președintele AȘM la acel moment, **academicianul Andrei ANDRIEȘ** începuse ședința cu detaliile de rigoare (n. n. – redăm din textul procesului verbal, folosind textul original și ortografia-i consemnată la acea dată):

D-stră sunteți informați că Parlamentul s-a adresat Academiei cu apelul de a-și expune părerea privind istoria și folosirea glotonimului „limba moldovenească”. Propun ca problema aceasta să fie examinată astăzi la ședința Prezidiului. La ședință sunt invitați membrii Prezidiului, membrii AȘ care activează în domeniul filologiei, am invitat directorii ICȘ și membrii AȘ care doresc să participe la această ședință.

Ce propuneri aveți? Să începem.

Eu nu văd ceva extraordinar în aceea că Parlamentul se adresează Academiei cu rugămintea de a ne expune părerea. Cred că asta e ceva natural și consider că, dacă Parlamentul a găsit de cuviință să se adreseze AȘM cu problema dată, noi o primim și trebuie să răspundem. Dar totuși aș vrea să precizez două momente.

În primul rând Parlamentul s-a adresat cu întârziere și răspunsul nostru nu va fi poate chiar așa de util. Unele ziare au scris că sărmanul Parlament n-a fost informat, fiindcă președintele Academiei a păstrat materialele în sertar. Cred că oamenii care au de-a face cu Parlamentul și Guvernul cunosc în ce constă problema: dacă întârziile cu câteva ore, firul de telefon se încălzește până atît că poate să explodeze.

Vreau să subliniez că Parlamentul a fost informat despre problemele lingvistice din republică. Noi am primit fel de fel de adresări către Academie. Institutul de Lingvistică a transmis Parlamentului opinia sa. Au fost interpelări. Îmi pare că forurile științifice care au examinat problema aceasta au înaintat Parlamentului părerea savanților. Așa că, în fond, opinia oamenilor de știință a fost prezentată Parlamentului. Însă ei, când au examinat problema aceasta au găsit de cuviință că documentul acesta nu e prea clar și suplimentar s-au adresat nouă.

Al doilea moment e faptul cum Academia răspunde, ce înseamnă opinia Academiei. Eu m-am consultat cu cei prezenți, cu membrii AȘ și noi înțelegem lucrurile așa: dacă se adresează la Academie – se cere opinia

competentă a Academiei, iar opinia competentă poate fi dată de specialiști în domeniu. Primul pas care l-am făcut în Academie – am convocat întrunirea cu membrii AȘM care sunt specialiști în acest domeniu și am discutat cum să procedăm ca să răspundem la acest apel. Probabil, că aceasta e o cale justă dacă noi dorim ca expertiza care iese din Academie să fie la nivelul competent.

Colegii noștri au examinat problema aceasta și vreau să vă spun că au examinat-o foarte serios nu de aceea că nu o cunosc. Ei o cunosc la perfecție. Dar au studiat-o din punct de vedere ce nu e clar Parlamentului, unde să punem accentul, ce argumente să găsim ca să aducem la cunoștința tuturor adevărul științific. Deoarece apelul acesta a fost expus atunci când mulți din membrii Academiei erau în concediu și eu personal tot am fost în concediu în afara republicii, să ne întâlnim mai înainte obiectiv nu era posibil. Asta nu e o tărăgănare specială. Astăzi obiectiv suntem gata să discutăm această problemă.

Propun ca dl Berejan, academician coordonator al Secției de Științe Umanistice, director al Institutului de Lingvistică al AȘM să ne expună părerea specialiștilor privind chestiunea în cauză.

Academicianul Silviu BEREJAN, pregătit și având acel text în față, l-a prezentat celor invitați la ședință, făcând o retrospectivă a problemei, încadrând-o în contextul larg al evoluției științei în ultima jumătate de secol, așa cum se poate urmări mai sus.

E de subliniat intervenția acestui savant referitor la alt aspect al problemei. Academicianul a ținut să atragă atenția celor prezenți asupra consecințelor nefaste pentru știința din Republica Moldova pe care le-ar implica acceptarea glotonimului „limba moldovenească” pus în circulație oficială de Parlament. De altfel, așa cum putem judeca la o distanță de circa două decenii și jumătate de la acea dată, vom constata că presupunerile și îngrijorările filologilor de atunci au fost totalmente întemeiate, astăzi Republica Moldova rămânând a fi un stat în care denumirea limbii mai este folosită în interese politice și constituie un instrument de manipulare în varia campanii, electorale în special, iar divizarea cetățenilor în vorbitori de limbă română și în cei de limbă „moldovenească” are impact negativ inclusiv asupra calității și formei limbii utilizate la nivel oficial, precum și în comunicarea de zi cu zi.

Academicianul Silviu Berejan atenționa:

– În felul acesta lingvistica în RM ar fi aruncată cel puțin cincizeci de ani în urmă, revenindu-se astăzi la o stare de lucruri depășită sub toate aspectele. Suntem puși în situația stupidă a demonstra pentru a câta oară adevăruri științifice bine cunoscute devenite axiomatice, precum sublinia recent și membrul titular al AȘM

scriitorul Ion Druță. De aceea nu voi prezenta un raport propriu-zis de elucidare a esențelor, cu atât mai mult că toți membrii Prezidiului AȘM cunosc problema fie din materialele prezentate astăzi, fie din cele publicate în presă, ci voi prezenta doar niște date suplimentare care vor contribui la luarea unei decizii juste.

Problema limbii a fost discutată la mai multe foruri speciale. În primul rând, a fost o conferință științifică la Chișinău în 1951, la care s-au pus bazele cercetării științifice adevărate a limbii utilizate în Moldova. La această conferință acad. leningrădean V. Sișmariov a vorbit despre unitatea limbii standard, adică a limbii literare folosite în Republica Moldova și în România. Mai târziu problema unității limbii a fost reluată în 1967, 1972, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994. Cu toate acestea în prezent s-a creat o anume situație în ceea ce privește denumirea ei. Apare în subsidiar ideea că „da, limba e una, dar e vorba, pur și simplu, de denumire. Iar denumirea ce-i, e pur și simplu o etichetă”. Or, lucrurile nu-s atât de simple, pentru că denumirea fixată în Constituție va atrage după sine urmări dezastroase pentru cultura noastră. Asta e incontestabil. Și ele de acum se fac simțite prin anumite presiuni, deschise și foarte agresive în ceea ce privește folosirea chiar a termenului de limbă română care este singurul termen admis pentru limba literară folosită atât la noi, cât și în România.

Altă denumire nu-i și altă limbă literară nu-i. Nu s-a format, nimeni n-a format-o, nimeni n-a ajuns să ridice limba care are particularități specifice reale din RM și de dincolo de Prut, pentru că subdialectul moldovenesc nu se termină la Prut, nu se termină nici la Carpați, pentru că moldovenești sunt 2 mari ramuri dialectale ale limbii române: cea muntenească și cea moldovenească (sublinierea noastră). Cea moldovenească cuprinde RM, Moldova până la Carpați, dar și Bucovina, și Nordul Transilvaniei, și Maramureșul și alte regiuni care merg până aproape de granița de Vest. Ramura muntenească a subdialectului moldovenesc cuprinde Muntenia, Sudul Transilvaniei, Oltenia, Dobrogea. Deci, nu ne limităm la Prut, oricum am vrea. Prin urmare, limba de cultură care s-a format pe baza tuturor graiurilor de pe teritoriul locuit de populația romanizată a cuprins toate particularitățile tuturor acestor graiuri și, în primul rând, ale celor două mari ramuri de care am vorbit. Deci, nu există o altă limbă literară care s-ar fi statornicit aici pentru că aceasta nu se face într-un an, în zece sau chiar în câteva decenii. Istoria a lucrat mult timp, s-a statornicit limba aceasta în decursul secolelor până a ajuns să fie demonstrat și științific că limba română este o limbă unitară, formată pe baza tuturor graiurilor și dialectelor din Nordul Dunării, în primul rând. Altă limbă nu există și nimeni n-a ridicat

graiul moldovenesc la rangul de limbă de cultură. Dar graiurile, limba vorbită, vorbirea regională, locală este tot domeniul nostru, tot noi, lingviștii, care se ocupă de limba română, ne ocupăm și de ele, și le valorificăm, și le înregistrăm, și le studiem pe teren. Dar nu se poate spune că acesta este mijlocul de comunicare cultă în Republica Moldova.

Consider că materiale au fost multe și cine a vrut să se documenteze, cine a vrut să cunoască situația chiar dintre cei care nu sunt specialiști și n-au nevoie de acest fel, nu e nevoie ca toată lumea să facă lingvistică.

În încheiere, consider, că toate cele întâmplate cu fixarea glotonimului „limba moldovenească” în Constituție încap bine între două maxime latinești „ignorantia non est argumentum”, pentru că așa o strigau stră-stră-strămoșii noștri (dacă nu știi, nu știi, nimeni nu te învinuiește dar nici argument neștiința nu poate fi. Și a doua maximă latină: „Errare humanum est, perseverare diabolicum”. Or suntem în fața faptului când se perseverează anume în eroare.

Comunicarea acad. Silviu Berejan, așa cum se poate urmări, rostită cu pasiunea specialistului și a cetățeanului în aceeași persoană, a fost completată de vicepreședintele de atunci al AȘM **academicianul Haralambie CORBU**, filolog de formație, care face apel la un moment istoric aproape paradoxal. Domnia sa a menționat că dacă s-ar recurge la un demers istoric mai aprofundat în ce privește problema discutată, s-ar putea găsi situații analogice în secolul al XIX-lea, și, mai ales, în deceniul al patrulea al secolului al XX-lea, când în Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească s-a revenit la grafia latină, la limba literară, la scriitorii clasici.

– După cum vedem, spune academicianul, – în 1951 s-a revenit la discuție susținându-se, firește, aceeași problemă, cu noi argumente și la alt nivel. Să nu uităm că lucrurile acestea s-au făcut în anii când mai trăia Iosif Visarionovici Stalin și se știa prea bine cu ce s-a încheiat perioada anilor 1931-1937.

Tendința de a promova o limbă literară veritabilă a fost o tendință a intelectualității dintotdeauna, deoarece nu se poate face o cultură într-o limbă la nivel de provincialism, care a rămas la nivelul anului 1812. Cu părere de rău evoluția firească a limbii la noi a fost stopată, deoarece am fost ruși de masivul lingvistic românesc. Cu toate acestea, intelectualitatea a încercat în repetate rânduri să depășească această stare de lucruri. Dacă ne referim la situația actuală de la noi, observăm că se încearcă a atribui problemei în discuție un caracter pur terminologic. Or, lucrurile nu sunt întocmai de așa natură. Vorba e că terminologia pe care vrem s-o stabilim trebuie să acopere realitatea lingvistică și să corespundă adevărului științific. Nu

se poate înlocui întregul cu o parte a lui, adică nu se poate substitui limba literară comună cu unul dintre subdialectele ei.

Atât în 1932, cât și în 1951 era absolut clar că Alecsandri, Eminescu, Creangă, recunoscuți drept clasici și ai literaturii moldovenești, au scris într-o singură limbă. Cu atât mai mult astăzi, când avem acces nu numai la piscurile literaturii, ci la întreaga literatură românească, nu mai pot fi discuții în problema unității limbii, precum și a denumirii ei. Există o singură limbă și denumirea ei adecvată este limba română. Dar faptul că o parte a populației din republică se consideră moldoveni, iar limba pe care o vorbesc – moldovenească, ne obligă să dăm dovadă de o anumită înțelegere și toleranță. Toleranță nu în ceea ce privește principiile – în Constituție trebuie să fie fixată limba română, deoarece altfel, dacă în Constituție se va strecura o formulare dubioasă, putem nimeri iarăși într-o zonă foarte complicată, foarte acută. Fixând în Constituție adevărul așa cum este, putem să scoatem de pe tapet acest război lingvistic, terminologic care se duce la noi.

Luând cuvântul **academicianul Vasile ANESTIADI**, medic de profesie, și-a exprimat și el îngrijorarea în legătură cu faptul că unii jurnaliști, precum și parlamentari n-au conștientizat pe deplin seriozitatea problemei discutate. Dacă lingvistica modernă a demonstrat cu probe irefutabile că realitatea lingvistică de pe ambele maluri ale Prutului este una și aceeași și că denumirea ei adecvată este limba română, acest adevăr, fiind axiomatic, trebuie să devină lege pentru toată lumea. Academicianul accentuează următoarele:

– Știința trebuie să fie respectată de orice regim politic și orice putere de stat trebuie să se înconjoare de consilieri deștepți care pledează numai și numai pentru adevăr. Abandonarea adevărului științific duce, inevitabil, la deformări de ordin spiritual [...].

Iar în ceea ce privește acuzațiile aduse lingviștilor că ar fi inconsecvenți în tratarea problemelor discutate la acea ședință și la acea vreme în societate, acad. V. Anestiadi a subliniat în mod special onestitatea și marele curaj de care au dat dovadă lingviștii care au încercat și în epoca totalitarismului să spună lucrurilor pe nume, ei fiind cei care au demonstrat cinstită care este adevărul științific, adevărul axiomatic pe care noi, dacă suntem oameni de știință și dacă ținem la Academia noastră, avem obligația să-l susținem și să-l promovăm, indiferent care ar fi conjunctura politică. Trebuie să conștientizăm marele pericol pe care îl reprezintă tendințele actuale de a abandona profesionalismul atât în știință, cât și în alte domenii de activitate. Să-l conștientizăm, să atenționăm opinia publică și să-l combatem.

În încheierea discursului său acad. Vasile Anestiadi a propus ca Prezidiul AȘM să adreseze Președintelui Republicii următorul apel:

Ținând cont de axiomele științifice cu privire la unitatea limbii române și la denumirea ei, axiome recunoscute pe plan atât național cât și internațional, precum și de starea socială tensionată, Vă solicităm, Domnule Președinte al Republicii Moldova, în calitatea Dumneavoastră de garant al tuturor cetățenilor Republicii Moldova, prin decret prezidențial să suspendați articolul 13 al Constituției RM până la legalizarea a termenului limbă română în Constituție.

Intervenția **academicianului Sergiu RĂDĂUȚA-NU**, fizician cu renume, a fost și ea importantă prin altă idee subliniată. Declarându-se întru totul de acord cu cele expuse de lingviști, Sergiu Rădăuțanu menționa:

– Avem de a face cu o singură limbă literară care este limba română. Sunt de acord cu cele spuse de dl Anestiadi. Profesorii trebuie să știe ce vor preda. S-a creat o situație penibilă: generația care ieri a studiat și a susținut examen la limba română, astăzi nu mai știe ce obiect vor studia în calitate de limba maternă. Și noi, și domnii din Parlament trebuie să ne gândim și la școală, și la învățământ, pentru că noi discutăm, iar învățătorii trebuie să lucreze. În ultimul timp atenția față de limbă a scăzut. Valul acesta de luptă pentru limba literară trebuie folosit pentru a spori interesul față de limba română, pentru a aprofunda cunoștințele noastre în materie de limbă literară.

Ilie UNTILĂ, academician, specialist în științele agrare, susține antevorbitorii și consideră că varianta de răspuns prezentată de lingviști este bine gândită și reflectă întru totul adevărul. Totodată, academicianul, foarte perspicace și la momentul potrivit, subliniază următorul lucru:

– Și dacă a venit vorba de adevăr, s-ar cuveni să-l formulăm cu maximum de claritate, și să ne amintim că anume în '40, în urma pactului Ribbentrop-Molotov și a ocupației Basarabiei de către sovietici, a fost creată Republica Socialistă Moldovenească și a fost impusă oficial limba moldovenească. Acesta este adevărul și nu avem de ce ne teme a-l spune. Să nu ne închipuim că dacă vom vota „limba moldovenească”, pierzându-ne demnitatea, vom obține liniștea și pacea pe acest pământ și liderii de la Tiraspol se vor dezice de ambițiile secesioniste. Ba dimpotrivă, la ora actuală se pierde, se distruge tot ce a fost câștigat în ultimii 3-4 ani. Și noi, ca oameni cinștiți, trebuie să spunem care este realitatea și să nu ne ascundem de ea ca struțul care-și bagă capul în nisip. Asta e tragedia neamului nostru. Dacă vom descrie Istoria just, va deveni limpede de unde s-a luat limba moldovenească pe acest pământ. Ea n-a fost

limba moldovenească... Doar în 1812 pe ambele maluri ale Prutului se vorbea una și aceeași limbă. E cel puțin neserios să crezi că după o sută și cincizeci de ani de ocupație la noi s-a format o limbă nouă. Vorba e că peste Prut limba și-a continuat dezvoltarea ei firească, pe când la noi această dezvoltare a fost întrucâtva încetinită.

La sfârșitul discursului său, acad. Ilie Untilă a declarat că susține propunerea acad. Anestiadi de a adresa Președintelui Republicii un apel de a suspenda articolul 13 al Constituției și a insistat în mod special asupra necesității de a conștientiza pericolul ce-l poate aduce perpetuarea stării de lucru legiferate prin Constituție la acea dată.

– Nu e vorba de un joc de cuvinte: moldovenesc, românesc... – atenționa Ilie Untilă. E vorba de niște consecințe foarte grave atât pentru copii, elevi, cât și, mai ales, pentru limbă în general, care se poate dezvolta normal doar în mediul ei amplu. Chestiunea dată trebuie rezolvată urgent pentru că începe anul școlar și lucrurile nu mai pot fi târăgănite.

La fel s-a declarat îngrijorat de soarta generațiilor următoare **academicianul Gheorghe GHIDIRIM**, amintind că ministrul Învățământului dl Gaugaș le-a promis acestora un dicționar moldovenesc-românesc.

– Situația creată se explică prin existența a două lucruri: conformismul și agnosticismul, afirmă acad. Ghidirim. Încă agnosticul Du Bois-Reymond spunea că „ignoramus et ignorabimus”, adică „nu știm și nici nu vrem să știm”. Iată aceasta e situația de la noi în momentul de față. Dar se cunoaște și altceva: în evul mediu papa de la Roma i-a răspuns unui rege din Germania că „Nec Regnum est supra grammaticos”. Deci nici chiar parlamentul nu poate fi asupra gramaticii. Gramatica este gramatică, adevărul este adevăr. Insist ca adevărul să fie primar și să nu iasă că aceasta este doar părerea lingviștilor, ci că bazându-se pe părerea lingviștilor, Prezidiul AȘM aprobă versiunea de răspuns. Și al doilea, referitor la propunerea dlui academician Anestiadi de a face un demers către Președintele Republicii Moldova care într-adevăr este garant pentru absolut toți locuitorii, indiferent de aparență de partid, de confesiune și așa mai departe. Dacă nu vom face chestia aceasta, discuțiile în Parlament pot să țină până la calendele grecești, adică până la paștele calului. Dar anul de învățământ a început deja. De aceea rezolvarea acestei probleme trebuie urgentată.

Academicianul Mihai CIMPOI a atras atenția celor prezenți asupra sentimentului inutilității acestor discuții, chiar dacă, pe de altă parte, există și o utilitate.

– E vorba de opinia științifică internațională – spuse el –, și trebuie să avem fața curată în fața acestei opinii și Academia noastră trebuie să spulbere speculațiile

care se fac în jurul problemei, demonstrând că noi ple-
dăm pentru adevărul științific, pentru adevărul istoric.
În felul acesta vom curma tot ce să mai insinuează prin
rubricile gazetelor noastre. S-a menționat deja că avem
de a face cu o axiomă, cu un adevăr axiomatic și discu-
țiile în problema dată sunt absolut de prisos. Bineînțeles
că Parlamentul ne poate provoca și la o altă discuție.
Din moment ce s-a afirmat că cercul are 380°, iar triun-
ghiul are patru laturi. În felul acesta Academia noastră
urmează să spună adevărul adevărat.

Mihai Cimpoi și-a declarat adeziunea la opinia
colegilor care au accentuat că sub glotonimul „limbă
moldovenească” se ascund mai multe dedesubturi,
despre care de altfel a mai scris în ziarul „Literatura
și Arta”.

– În felul acesta se urmărește continuarea procesu-
lui de deznăționalizare și multe altele, concluzionează
Mihai Cimpoi.

Academicianul Mihai LUPAȘCU, botanist, vice-
președinte al Academiei de Științe și deputat în Parla-
mentul Republicii Moldova, a reamintit că problema
dată a fost discutată în repetate rânduri în Parlament,
în diferite comisii, deși discuțiile se purtau nu pe bază
științifică, ci reieșindu-se din cu totul alte conside-
rente. Mihai Lupașcu menționează din start că însuși
faptul că președintele parlamentului de atunci, Petru
Lucinschi, a venit cu inițiativa de a solicita opinia Aca-
demiei trebuie apreciat pozitiv, căci astfel, cei care își
doresc să cunoască adevărul, au această ocazie.

– Aș mai vrea să subliniez, a continuat academi-
cianul Lupașcu, că dacă luarea de cuvânt de la radio a
marelui nostru scriitor academicianul Ion Druță, pre-
cum și articolul lui care a apărut în „Moldova Suvera-
nă”, dacă toate acestea s-ar fi întâmplat înainte de vota-
rea Constituției, ar fi ajutat la limpezirea și înțelegerea
multor lucruri. Cele întâmplate să ne fie de învățătură:
există încă multe probleme extraordinar de complicate
și actuale care se cer rezolvate și noi nu trebuie să aș-
teptăm semnalul de sus: ia spuneți-vă părerea. Noi tre-
buie să reacționăm cu mai multă promptitudine, să ne
expunem părerea competentă și să demonstrăm, astfel,
că fără știință astăzi nu poate fi rezolvată nici o pro-
blemă economică. Eu am vorbit nu o singură dată și
în Parlament că ignorarea științei duce la distrugerea
societății. Atitudinea mea în Parlament față de această
problemă a fost una și aceeași – limba moldovenească
și limba română sunt identice, sunt una și aceeași lim-
bă. În privința denumirii – română sau moldovenească
vreau să spun că o mare parte de vină poartă și savanții.
Unii nedoritori ca limba noastră să fie numită română
speculează lipsa de principialitate a savanților. Ei ne în-
treabă: ieri spuneți una, iar astăzi spuneți alta, când
ați spus, dlor savanți, adevărul? De aceea trebuie să fim

totdeauna principiali până la sfârșit așa cum suntem
astăzi și să nu ne schimbăm opiniile odată cu schimba-
rea guvernelor, cu schimbarea puterii. Guvernele vin și
se duc, iar adevărul științific rămâne.

Academicianul Dumitru GHIȚU, al cărui nume
mai târziu îl va purta Institutul de Inginerie Electro-
nică și Nanotehnologii, a subliniat în mod deosebit
importanța AȘM, în calitatea sa de consilier colectiv al
Parlamentului și al Guvernului Republicii, deși se în-
tâmplă, și nu rareori, ca Academia să rămână în urma
evenimentelor în rezolvarea unor probleme de mare
importanță și actualitate:

– Astăzi noi trebuie să demonstrăm opiniei publice
că ne situăm pe pozițiile adevărului științific, că Aca-
demia este templul unde sălășluiește adevărul și se caută
adevărul. Aș vrea să se știe, a continuat academicianul
Ghițu, că nu e corect, ba chiar e un șantaj ascuns faptul
că se admite, se crede că cutare sau cutare membru al
prezidiului AȘ poate decide soarta limbii. Și dacă a ve-
nit vorba de șantaj în știință, să ne amintim de situația
de nu demult a lingviștilor care erau forțați de CC-ul
atotștiutor să pună în circulație idei străine științei. Și
nu spuneam noi deseori: mulțumesc ție Doamne că nu
sunt lingvist? Bineînțeles, avem toți păcate, dar acum
când avem posibilitatea să scăpăm de ele, să ne spălăm
obrazul și să rămânem cu conștiința curată – să nu
ratăm ocazia și să spunem lucrurilor pe nume, așa cum
au procedat lingviștii în varianta de răspuns propusă
spre discuție.

Precizând ideea, **academicianul Teodor FUR-
DUI** a atras atenția asupra necesității de a specifica în
răspunsul AȘM către Parlament că acesta reprezintă
opinia Academiei, adică a tuturor membrilor ei, inclu-
siv a nespecialiștilor în materie de limbă, dar expusă
și argumentată de specialiști, de persoane competente.

Președintele Andrei ANDRIEȘ a intervenit cu o
explicație interesantă, dar și importantă, arătând lu-
crurile înțelese dintr-o parte, din prisma unei persoa-
ne care nu este inițiată în cercetările filologie în adevă-
ratul sens al cuvântului, dar și cu importante precizări
administrative, pe care trebuia să le clarifice în calita-
tea sa de conducător al forului științific din țară. Iată
ce afirmă academicianul:

– Cred că nu trebuie să insistăm asupra expresiei
că limba moldovenească este identică cu limba română.
Asta înseamnă că limba moldovenească are terminologie
în știință, pe care noi o folosim, și aceeași ca și în limba
română. Probabil că aici e o încurcătură: limba română
unii o numesc limba moldovenească, adică limba litera-
ră e numită de unii limbă moldovenească. Dacă zicem
„identică” – înseamnă (m-a convins dl Berejan) că sunt
două limbi. Dar ce înseamnă pentru mine două limbi?
Asta înseamnă că sunt două terminologii, două structu-

rii etc. Aici spun și pentru dl Lupașcu, fiindcă el când o să fie în Parlament, aspectul acesta poate nu toți îl înțeleg.

Nu aș considera că noi trebuie să ne încadrăm foarte mult în politică. S-a adresat Parlamentul la o instituție științifică, noi dăm răspunsul în termeni științifici, categorii științifice [...] Asta e misiunea noastră. Dacă noi asta am fi făcut-o încă atunci, când am început discuțiile acestea, noi am fi câștigat foarte mult și n-ar mai fi fost discuția aceasta că acolo se păstrează altă mentalitate. Noi ne dăm seama de aceasta, dar noi trebuie să lucrăm ca să ridicăm nivelul, și în primul rând în școli, asta e indiscutabil, prin oamenii de cultură de la sate, prin oamenii care lucrează în economie. Trebuie să-i ajutăm la concret.

Eu aș pleda totuși pentru prima variantă și iată de ce: ea mai adecvat răspunde la întrebarea Parlamentului. Parlamentul doar ne pune întrebarea: „a-și expune părerea privind istoria și folosirea glotonimului „limba moldovenească”. Deci, istoria și folosirea. Acolo se dă poziția Academiei. Sunt de acord – poziția lingviștilor, specialiștilor. Dar e vorba despre istoria și folosirea! Asta e una. În al doilea rând: dacă o noțiune trezește discuții în societate, noi nu putem să spunem că e axiomă și mai mult nimic! Ca oameni de știință noi trebuie să argumentăm, să aducem argumente științifice! Nu e pentru toți o axiomă!

Dar... Noi nu trebuie să ne convingem pe noi înșine. Noi trebuie să-i convingem pe acei care trebuie să ia decizii.

Sunt de acord că în hotărârea Prezidiului nu trebuie să luăm act, dar probabil trebuie să spunem că materialul acesta este bine argumentat. Noi trebuie să fim convinși la Prezidiu că din punct de vedere metodologic, din punct de vedere factologic, din punct de vedere al adevărului științific totul e scris corect. Eu înțeleg, că azi nu s-a ivit nici o îndoială în problema asta. Așa că putem să scriem că răspunsul e argumentat și îl prezentăm Parlamentului cu propunerea că ei să revină și să revadă problema aceasta.

Dacă sunteți de acord cu acestea, dar totuși vreau să accentuez că nu aș fi de acord să votăm asta la ședința Prezidiului. O să întrebe: dar de ce Prezidiul a votat, dar nu membrii AȘ, de ce membrii AȘ au votat, dar nu colaboratorii științifici? ș.a.m.d. Noi, ca Prezidiu, ne expunem atitudinea față de materialul ăsta și îl prezentăm Parlamentului.

Pentru propunerile acestea Vă rog să votați. Unanim.

Așadar, hotărârea fiind luată, cu mențiunea că această decizie trebuia prezentată și în presă, președintele de atunci al AȘM, academicianul Andrei Andrieș o trimite în adresa președintelui Parlamentului Republicii Moldova, Petru Lucinschi, cu următoarele date

de ieșire înregistrate în cancelaria AȘM: scrisoare din 13.09.94 nr. 00-04-507 la nr. 198-XIII din 28.07.94 și următorul text (păstrăm ortografia originală):

**Mult stimat Domnule Președinte
al Parlamentului,**

Parlamentul Republicii Moldova prin hotărârea sa din 28 iulie 1994 s-a adresat Academiei de Științe a Republicii Moldova cu apelul de a-și expune opinia asupra istoriei și folosirii glotonimului „limba moldovenească”.

Dat fiind faptul că problema aceasta e de ordin pur științific (și nu administrativ-organizatoric) și deci un răspuns competent în această problemă pot da numai specialiștii în materie, Prezidiul Academiei de Științe a solicitat membrii Academiei, care activează în domeniul filologiei, să examineze problema formulată în apelul Parlamentului și să pregătească materialele respective pentru a le prezenta în ședința Prezidiului A.Ș.M.

Prezidiul Academiei de Științe în ședința sa din 9 septembrie 1994 a examinat opinia specialiștilor-filologi ai Academiei asupra situației lingvistice din Republică și a apreciat-o ca fiind științific argumentată (Anexa I).

Ținem să menționăm că această opinie coincide cu părerea majorității specialiștilor din domeniul lingvisticii, exprimată în cadrul diferitor congrese, simpozioane, întruniri științifice naționale și internaționale și expusă în diverse lucrări de specialitate și prin intermediul mijloacelor mass-media.

Prezentăm Parlamentului Republicii Moldova, într-o formă succintă, opinia specialiștilor Academiei, aprobată în unanimitate de Prezidiul A.Ș.M. (Anexa 2).

Materialele prezentate ne permit să apelăm la înțelepciunea și bunăvoința corpului parlamentar pentru a reveni asupra formulării Articolului 13 al Constituției, care trebuie să fie adecvat adevărului științific.

**Președintele A.Ș.M.
academician A. Andrieș**

Anexa 1 la care se face referință în această scrisoare reprezintă Hotărârea Prezidiului însăși, iar anexa a doua este textul opiniei filologilor pe care l-am înserat mai sus.

Așa cum spuneam, Hotărârea propriu-zisă a Prezidiului demonstrează un text foarte laconic și chiar evaziv, plătind tributul obișnuit al acestor tipuri de acte:

**Cu privire la istoria și folosirea glotonimului
„limba moldovenească”**

În conformitate cu Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova din 28 iulie privind solicitarea opiniei Academiei de Științe a Moldovei asupra istoriei și folosirii glotonimului „limba moldovenească”, Prezidiul Academiei de Științe a Moldovei

H O T Ă R Ă Ș T E :

A accepta opinia specialiștilor-filologi ai Academiei asupra istoriei și folosirii glotonimului „limba moldovenească” ca fiind științific argumentată.

A prezenta Parlamentului R.M. textul răspunsului, pregătit de specialiștii-filologi și acceptat de Prezidiul A.Ș.M.

Semnatori:
președintele AȘM, academician Andrei Andrieș
și secretarul științific general,
membru corespondent Gheorghe Șișcanu»

CONCLUZII

Așadar, documentele referitoare la acea ședință lărgită a Prezidiului demonstrează ferma luare de atitudine a corpului academic prezent la ședință, indiferent de domeniul științific pe care îl îmbrățișau ca specialiști.

Este evidentă susținerea adevărului științific, explicat pe măsură de către filologii de atunci, precum și de cei care au reprezentat științele limbii și în alte

timperi. Chiar dacă textul propriu-zis al hotărârii nu pare a fi expus în redacția cea mai reușită, completarea lui cu opinia argumentată din punct de vedere științific de către filologii notorii, parte a corpului academic de atunci, reprezintă o decizie inspirată a Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei în exercițiul funcției la 1994.

Cu atât mai mult este de apreciat aderența în timp a Academiei de Științe la acest adevăr, pe care îl va reconfirma printr-o declarație a întregului corp academic aprobată în anul 1996.

Cu atât este mai de recomandat a atribui cunoscătorilor dreptul de a se pronunța în problemele ce țin de „partea” lor de știință.

Cu atât mai demn și patriotic este a renunța la un pseudo-subiect științific care nu mai suscită controverse și a promova ideile ce unesc națiunea, făcând-o să crească și să fie mai puternică. Or, Unirea face puterea.

Notă: Pentru elaborarea acestui articol au fost folosite materialele de arhivă păstrate în Cancelaria AȘM.

Ada Zevin. Trandafiri, 1965, u/carton, 62,5 × 45 cm